

Методика формування «відчуття м'яча» у юних футболістів 8-9 років на початковому етапі підготовки

Гринченко І.Б., Наконечний В.О., Сікора В.В., Карпунець Т.В.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.2536452>

Abstract

Hrynchenko I.B., Nakonechnyi V.O., Sykora V.V., Karpunets T.V. The technique of formation «sense of the ball» of young football players (8-9 year-old) at the initial stage of training.

Research aim is to substantiate, develop and experimentally prove the methods of technical training of young football players (8-9 years) based on the formation of the "sense of the ball". *Materials and Methods.* 36 young football players were involved in the study (18 boys in each control and experimental group), 8-9-year-old boys with two years of experience in playing football. The peculiarity of the author's experimental methodology is, firstly, the inclusion in the preparatory part of the complex of special exercises in the place; secondly, at each lesson, young football players performed exercises with juggling a ball of reduced weight and size; thirdly, in the main part of the classes, experimental exercises were performed using the "ball in the net" device – multiple, serial strikes on the ball. *Results.* Summarizing the results of the pedagogical experiment, we note that the use of the technique developed by us for technical training of young (8-9-year-old) football players, based on the formation of the "sense of the ball", contributes to improving the quality of mastering the basic technical techniques of the game and ways of performing them in various combinations, in terms of movement and interaction with teammates. It was found that for all held tests, which characterizing technical preparedness, the differences between the control and experimental groups are statistically significant ($p < 0.05$). *Conclusions.* The experimental author's method of the «sense of the ball» among young football players includes exercise to ensure multiple strikes the ball by player, which should include such technical methods as dribbling, ball pass and strikes on ball. The educational and training process according to the author's provides for the use of exercises with the ball of reduced weight and size, and also the use of additional training device "ball in the net".

Keywords: sense of the ball; exercises with the ball; technical readiness; young football players

Анотація

Мета дослідження. Обґрунтувати, розробити та експериментально довести методику технічної підготовки юних футболістів 8–9 років, засновану на формуванні «відчуття м'яча». *Матеріали і методи.* У дослідженні взяло участь 36 юних футболістів (по 18 юнаків в контрольній та експериментальній групі), вік 8–9 років, стаж заняття футболом 2 роки. Особливістю авторської експериментальної методики стало, по-перше, включення в підготовчу частину занять комплексу спеціальних вправ на місці, по-друге, на кожному занятті юними футболістами виконувалися вправи з жонгливанням м'ячем зменшеної ваги і розміру; по-третє, в основній частині занять виконувалися експериментальні вправи з використанням пристрою «м'яч у сітці» – багаторазові, серійні торкання (удари) по м'ячу. *Результати.* Узагальнюючи результати педагогічного експерименту ми констатуємо, що застосування розробленої нами методики технічної підготовки юнаків 8-9 років заснованої на формуванні «відчуття м'яча» сприяє підвищенню якості засвоєння основних технічних прийомів гри і способів виконання їх у різному поєднанні, в умовах пересування і взаємодії з партнерами по команді. Було встановлено, що по усім проведеним тестам, що характеризують технічну підготовленість, відмінності між контрольною та експериментальною групою статистично достовірні ($p < 0,05$). *Висновки.* Експериментальна авторська методика розвитку «відчуття м'яча» у юних футболістів 8–9 років передбачає виконання вправ, що забезпечують багаторазове торкання гравцем м'яча, які повинні включати такі технічні прийоми як ведення, передачі й удари по м'ячу. Навчально-тренувальний процес за авторською методикою передбачає впровадження вправ з жонгливанням м'ячем зменшеної ваги і розміру, а також використання додаткового тренажерного пристрою «м'яч у сітці»

Ключові слова: відчуття м'яча; вправи з м'ячем; технічна підготовленість; юні футболісти

Аннотация

Гринченко И.Б., Наконечный В.А., Сикора В.В., Карпунец Т.В. Методика формирования «чувства мяча» у юных футболистов 8-9 лет на начальном этапе подготовки.

Цель исследования. Обосновать, разработать и экспериментально доказать методику технической подготовки юных футболистов 8-9 лет, основанную на формировании «чувства мяча». *Материалы и методы.* В исследовании приняло участие 36 юных футболиста (по 18 мальчиков в контрольной и экспериментальной группе), возраст 8-9 лет, стаж занятия футболом 2 года. Особенностью авторской экспериментальной методики стало, во-первых, включение в подготовительную часть занятий комплекса специальных упражнений на месте, во-вторых, на каждом занятии юными футболистами выполнялись упражнения с жонглированием мячом уменьшенного веса и размера; в-третьих, в основной части занятий выполнялись экспериментальные упражнения с использованием устройства «мяч в сетке» - многократные, серийные касания (удары) по мячу. *Результаты.* Обобщая результаты педагогического эксперимента мы констатируем, что применение разработанной нами методики технической подготовки юных футболистов 8-9 лет, основанной на формировании «чувства мяча», способствует повышению качества усвоения основных технических приемов игры и способов их выполнения в различных сочетаниях, в условиях передвижения и взаимодействия с партнерами по команде. Было установлено, что по всем проведенным тестам, характеризующим техническую подготовленность различия между контрольной и экспериментальной группой статистически достоверны ($p < 0,05$). *Выводы.* Экспериментальная авторская методика формирования «чувство мяча» у юных футболистов 8-9 лет предусматривает выполнение упражнений, обеспечивающих многократное касание игроком мяча, которые должны включать такие технические приемы как ведение, передачи и удары по мячу. Учебно-тренировочный процесс по авторской методике предусматривает использование упражнений с жонглированием мячом уменьшенного веса и размера, а также использование дополнительного тренажерного устройства «мяч в сетке».

Ключевые слова: чувство мяча; упражнения с мячом; техническая подготовленность; юные футболисты

Вступ

Актуальним проблемам дитячого на юнацького футболу присвятили свої дослідження А. Дублінський, В. Варюшин, А. Васильчук, В. Ніколаєнко, І. Максименко, В. Суворов, І. Швиків та інші. В теорії і практиці футболу визнано, що найбільш важливим фактором, який визначає досягнення високих результатів юними футболістами на етапі початкового навчання, є технічна підготовленість (Костюкевич, 2011; Николаєнко, 2014; Чесно & Дюрэ, 2006; Wein, 2011). Головним показником ефективності технічної підготовленості виступає точність виконання технічних прийомів з м'ячем, яка ґрунтується на «відчутті м'яча» (Сухобський & Огородников, 2014).

«Відчуття м'яча» в спеціальній літературі визначають як специфічну якість спортсменів у ігрових видах спорту де використовується м'яч, що виражається в точному і своєчасному застосуванні техніко-тактичних прийомів, адекватних конкретної змагальної ситуації (Терминологія спорту. Толковий словарь спортивних термінів, 2001).

«Відчуття м'яча» – поняття комплексне. В основному це сукупність м'язових відчуттів. Цю якість можна тренувати і поліпшувати, проте не можна стверджувати, що розвивається воно у всіх однаково швидко. Це залежить від індивідуальних особливостей будови скелету, особливостей м'язового апарату, техніки виконання рухів, а також фізичного та психічного стану (Козіна, 2014).

У дослідженнях пов'язаних з підготовкою юних футболістів відзначається, що з 8 до 10 років спостерігається прискорене зростання цих якостей і, якщо в даний період цілеспрямована робота не ведеться, то усунути й компенсувати їх неможливо (Чирва, 2007; Шамонін, 2010). Разом з тим аналіз спеціальної літератури показав, що проблема розвитку «відчуття м'яча» у юних футболістів на початковому етапі навчання залишається ще недостатньо вивченою.

На сьогоднішній день існує достатня кількість робіт, присвячених питанням технічної підготовки футболістів на початковому етапі навчання (Варюшин, 2007; Матяш & Мітова, 2011; Николаєнко, 2014; Чесно, & Дюрэ, 2006; Sobko, Kozina, Andruchiv, Siryi, & Ahmad, 2018). О. Сухобський та С. Огородников (2014) вважають, що навчання технічним прийомам гри юних футболістів на етапі початкової підготовки насамперед повинно бути орієнтовано на засвоєння «відчуття м'яча».

Процес навчання, на глибоке переконання І. Sannicandro, М. Spedicato, G. Palaia, G. Cofano, G.N. Bisciotti, С. Eirale (2015) повинен здійснюватися за рахунок виконання вправ з м'ячем, спрямованих на прояв рухової чутливості в діапазоні невеликих зусиль і на доступних швидкостях переміщення. До подібного роду діям можна віднести:

- ведення м'яча зі зміною швидкості й напрямку руху, ведення м'яча з подальшим обігриванням супротивника;
- різноманітні способи ведення м'яча з подальшим ударом по воротах на місці або ж в русі. При цьому м'яч посилається по різних траєкторіях;
- оволодіння м'ячем, посланим з різною швидкістю й з мінливою траєкторією.

М. Годік, С. Мосягін, І. Швиків (2012) відзначають, що для формування рухових уявлень про способи виконання базових прийомів техніки гри повинні застосовуватися адекватні їхньому змісту підвідні вправи, що представляють собою «методичні шаблонки», за допомогою яких освоюють елементи технічного прийому, головним чином – його основну ланку. В якості підвідних вправ широко застосовуються вправи на «відчуття м'яча», спрямовані на формування рухового уявлення і координаційної готовності до навчання технічним прийомом. На основі найпростіших рухів з м'ячем в подальшому буде відбуватися навчання більш складним технічним прийомом за принципом: від простого до більш складного.

В. Соломонко (2015), Г. Лісенчук (2015), В. Шамардин (2001), В. Шамонін (2010) вважають, що вправи на «відчуття м'яча» розвивають здатність тонко диференціювати рухи за кінетичними (просторовими, часовими, просторово-часовими) і динамічними (величина м'язових зусиль, розподіл їх у часі і просторі) характеристиками, забезпечуючи високий рівень розвитку пропріоцептивної чутливості ніг.

З урахуванням характеру технічних дій з м'ячем виділяються три групи вправ на розвиток «відчуття м'яча»:

- вправи з перекочування м'яча підошвою;
- вправи з штовханням м'яча;
- вправи з ударами по м'ячу.

О. Сухобський, С. Огородников (2014) стверджують, що вправи на розвиток «відчуття м'яча» з перекочуванням м'яча підошвою в спрощених умовах, спрямовані на освоєння біомеханічної структури технічних прийомів, в яких дії з м'ячем виконуються підошвою. Такими прийомом є деякі види зупинок і ряд фінтів.

Вправи з штовханням м'яча сприяють освоєнню біомеханічної структури технічних прийомів ведення. Однією із найбільш поширених вправ, спрямованих на розвиток «відчуття м'яча» при освоєнні ударного руху, є жонглювання.

Французькі фахівці Жан-Люк Чесно, Жерар Дюрэ (2006) запропонували спосіб, при якому досягається більша кількість виконаних ударів по м'ячу більш контрольованим способом: удари виконуються по м'ячу, який гравець тримає в сітці в руці перед собою.

Завдяки освоєнню рухової структури технічних прийомів через багаторазове виконання позитивних ефективних дій у вправах на «відчуття м'яча», дитина освоює багату кількість рухових моделей, на основі яких в подальшому будується виконання ударів по воротам, передач і зупинок м'яча (CogiTraining and SenseBall – Intelligent football training programs, n.d.).

Мета дослідження: на підставі аналізу науково-методичної літератури обґрунтувати, розробити та експериментально довести методику технічної підготовки юних футболістів 8–9 років, засновану на формуванні «відчуття м'яча».

Матеріал і методи

Учасники

У дослідженні взяло участь 36 юних футболіста (по 18 юнаків в контрольній та експериментальній групі), вік 8–9 років, стаж заняття футболом 2 роки. У січні 2017 року було проведено попереднє тестування технічної підготовленості у контрольній та експериментальній групі. Після попереднього тестування в експериментальній групі нами була впроваджена авторська методика з метою формування у юних футболістів «відчуття м'яча». У період з лютого по червень 2018 року був проведений педагогічний експеримент у групах, які досліджувалися.

Організація дослідження. На основі аналізу науково-методичної літератури, документів планування навчально-тренувального процесу ДЮСШ з футболу, анкетування дитячих тренерів, нами була розроблена авторська експериментальна методика розвитку «відчуття м'яча» футболістів 8–9 років, ефективність якої визначалася у педагогічному експерименті.

Особливістю авторської експериментальної методики стало, по-перше,

включення в підготовчу частину занять комплексу спеціальних вправ на місці, по-друге, на кожному занятті юними футболістами виконувалися вправи з жонглюванням м'ячем зменшеної ваги і розміру; по-третє, в основній частині занять виконувалися експериментальні вправи з використанням пристрою «м'яч у сітці» – багаторазові, серійні торкання (удари) по м'ячу.

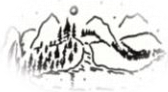
Вправи з м'ячем на місці (2–3 вправи) застосовувалися в ході кожного тренувального заняття в підготовчій частині після попередньої розминки протягом 4–6 хвилин. Всього комплекс включав 11 вправ.

Рекомендований комплекс вправ на місці для формування у юних футболістів «відчуття м'яча»

1. Прокочувати м'яч по всій підшві вперед-назад не відриваючи ноги від м'яча.
2. Перекат м'яча з підшви на зовнішню сторону підйому і назад не відриваючи ноги від м'яча.
3. Стоячи на місці перекач м'яча з зовнішньої на внутрішню сторони стопи і назад, по черзі лівою і правою ногою.
4. Прокочувати м'яч назад підшвою перед собою – повернутися і зупинити його підшвою іншої ноги.
5. Центром підшви рухати м'яч по діагоналі в бік іншої ноги вперед-назад.
6. Прокочувати м'яч до себе підшвою – штовхнути м'яч перед собою зовнішньою стороною підйому (по черзі двома ногами).
7. Те ж саме, тільки однією ногою відвертаючись від м'яча
8. Штовхнути м'яч зовнішньою стороною підйому – зупинити підшвою однією ногою, штовхати на відстань одного кроку.
9. Прокочувати м'яч назад підшвою за собою – зупинити підшвою іншої ноги.
10. Те ж саме, тільки в кінці зупинка внутрішньої сторони стопи.
11. Те ж саме, тільки в кінці продовжити рух м'яча в сторону внутрішньої або зовнішньої стороною стопи.

Жонглювання виконувалося на кожному тренувальному занятті в заключній його частині (5–10 хв.) з використанням м'ячів зі зменшеною вагою та розміром. Завдання в жонглюванні послідовно чергувалися і ускладнювалися в залежності від якості освоєння юними футболістами технічних вправ.

Експериментальні вправи з використанням пристрою «м'яч у сітці», що покликані формувати у юних спортсменів

«відчуття м'яча», включали різні удари по м'ячу: внутрішньою стороною стопи, середньою частиною підйому, внутрішньою частиною підйому, зовнішньою частиною підйому, носком, п'ятою. Сітка з м'ячем закріплювався на верхньому плечовому поясі футболіста за допомогою мотузок, конструкція тренажера регулюється в залежності від росту юнака. Другий варіант цього пристрою – сітка з м'ячем знаходиться в руці самого спортсмена. Виконання ударів по м'ячу в сітці дозволяє домогтися виконання чималої кількості ударів по м'ячу більш керованим способом, в порівнянні із традиційним набиванням м'яча (CogiTraining and SenseBall – Intelligent football training programs, n.d.).

Організація занять з юними футболістами контрольної і експериментальної групи, а також вибір форм, засобів і методів навчання, дозування навантаження здійснювалося відповідно до методичних рекомендацій, викладених в поурочні програми для навчально-тренувальних груп 2-го року навчання ДЮСШ (Авраменко, Гончаренко, & Джус, 2003).

В основній частині тренувальних занять експериментальної групи для розвитку у футболістів «відчуття м'яча» використовувалися три вправи:

а) передачі м'яча в парах на відстані 1 метра з подальшим переміщенням футболістів вперед і назад до 5 метрів, в одну та іншу сторони.

б) удари в стіну по черзі правою і лівою ногою на відстані 1–3 метри;

в) ведення м'яча по спеціально розміченій доріжці шириною 1 метр змійкою від правого до лівого краю доріжки, туди і назад.

На виконання кожної вправи відводилося 5–10 хвилин, при цьому, в залежності від завдання тренувального заняття виконувалася та чи інша вправа. Якщо завданнями навчально-тренувального заняття з технічної підготовки було навчання або вдосконалення ведення м'яча, то застосовувалися вправи на ведення. Якщо вивчали техніку передач або ударів, то – вправи на передачу м'яча і удари в стіну.

Контрольна група займалася згідно з програмою для ДЮСШ, СДЮШОР (Авраменко, Гончаренко, & Джус, 2003).

Експеримент проводився на базі КЗ ДЮСШ м. Богодухів, Харківської області.

Результати

На початку експерименту було проведено тестування в контрольній та експериментальній групах з метою виявити вихідний рівень технічної підготовленості юних футболістів 8–9 років.

У таблиці 1 представлені результати, що характеризують технічну підготовленість юних футболістів 8–9 років. На початку експерименту відмінності між групами, у яких проводилося тестування, за показниками технічної підготовленості були статистично не достовірні $p > 0,05$.

У період проведення педагогічного експерименту, який тривав з лютого по червень місяць 2018 року в навчально-тренувальний процес експериментальної групи був впроваджений комплекс технічних вправ з метою сформувати у спортсменів «відчуття м'яча», що в свою чергу підвищує технічну підготовленість юних футболістів груп початкової підготовки. Ефективність розробленої методики розвитку «відчуття м'яча» у футболістів 8–9 років визначалася за результатами п'яти контрольних випробувань (тестів): удару по м'ячу на точність; жонгливанням м'ячем, ведення м'яча 15 м «слалом»; бігу по прямокутнику з веденням м'яча і «слалому» з ударами по м'ячу у ціль внутрішньою частиною стопи.

Після проведеного педагогічного експерименту в цих групах було проведено повторне тестування технічної підготовленості, у результаті якого було встановлено, що по усім проведеним тестам, що характеризують технічну підготовленість відмінності між контрольною та експериментальною групою статистично достовірні ($p < 0,05$) (табл. 1).

По завершенні педагогічного експерименту приріст технічної підготовленості в контрольній та експериментальній групі в застосовуваних тестах склав:

- по першому тесту: удару по м'ячу на точність 23 % у КГ і 66 % у ЕГ ;
- по другому тесту: жонгливання м'ячем ногами 17% і 89,5% відповідно;
- по третьому тесту: ведення м'яча «слалом» 1 % і 10,4 % відповідно;
- по четвертому тесту: біг по прямокутнику з веденням м'яча 4,6 % і 11,5 % відповідно;
- по п'ятому тесту: слалом з ударами по м'ячу у ціль внутрішньою частиною стопи 18 % і 58,1 % відповідно.

Показники технічної підготовленості експериментальної і контрольної групи юних футболістів 8–9 років на початку і в кінці експерименту

№	Тест	На початку експерименту			В кінці експерименту		
		КГ	ЕГ	p	КГ	ЕГ	p
1.	Удари по м'ячу на точність (кількість попадань)	2,69±0,87	2,56±0,73	<0,05	3,31±0,79	4,25±0,78	<0,05
2.	Жонгливання м'ячем (кількість разів)	10,6±2,6	10,5±2,0	<0,05	12,4±3,2	19,9±1,9	<0,05
3.	Ведення м'яча 15 м «слалом» (с)	5,73±0,61	5,66±0,64	<0,05	5,68±0,6	5,07±0,61	<0,05
4.	Біг по прямокутнику з веденням м'яча (с)	12,27±1,1	12,2±0,9	<0,05	11,7±1,0	10,8±0,4	<0,05
5.	Слалом з ударами по м'ячу у ціль внутрішньою частиною стопи (бали)	6,1±0,8	6,2±0,9	<0,05	5,0±0,9	2,6±0,4	<0,05

Рис. 1. Приріст показників технічної підготовленості експериментальної і контрольної групи юних футболістів 8–9 років до та після експерименту:

КГ – контрольна група

ЕГ – експериментальна група

Даний результат отриманий головним чином за рахунок того, що підібрані нами вправи дозволяють виконати більшу кількість технічних прийомів більш керованим способом, ніж при традиційному навчанні основам техніки футболу.

Дискусія

Основою спортивної майстерності футболістів є технічна під-виготовлених, рівень якої багато в чому визначає результативність і видовищність гри (Костюкевич, 2011; Ніколаєнко, 2014; Чесно & Дюрэ, 2006; Wein, 2011). Останнім часом відомі фахівці з футболу відзначають відставання вітчизняних спортсменів від кращих зарубіжних футболістів

у техніці володіння м'ячем. Витоки причин такого відставання на рівні команд майстрів і збірних команд ґрунтуються на недостатній ефективності навчання основам техніки футболу спортсменів у юному віці (Васильчук, Мосейчук 2015; І. Максименко, 2013; В.Ніколаєнко, 2014)

Багато провідних тренерів та фахівців з футболу також відзначають недостатньо високий рівень технічної підготовленості випускників ДЮСШ та СДЮСШОР з футболу. Рівень технічної підготовленості наших вихованців не відповідає вимогам сучасного футболу. Тому підвищення спортивної майстерності українських футболістів нерозривно зв'язано з поліпшенням якості підготовки спортивного резерву.

Результати нашого дослідження доповнюють результати Матяш, В.В., & Мітової, О.О. (2011) які вважають, що методика технічної підготовки юних футболістів в річному циклі повинна будуватися на основі визначення дискримінативних ознак у виконанні нерозривних поєднань технічних елементів.

Наші результати також підтверджують висловлення Сухобського, А.В., & Огороднікова С.С. (2014), що для дітей, які мають низький рівень координаційних здібностей і виконують базові прийоми техніки футболу з великою кількістю помилок, необхідно підібрати посильні вправи, які вони зможуть успішно виконати з мінімальною кількістю помилок

Результати педагогічних експериментів, поряд із установленням пріоритетів у технічній підготовці, вказують на можливість перегляду існуючого в практиці навчально-тренувального процесу юних футболістів підходу до методики вдосконалення технічної майстерності. Зокрема, необхідно збільшення кількості часу (до 30% загального обсягу часу практичних занять), що відводиться на технічну підготовку) на оволодіння елементами техніки гри, пов'язаними з безпосереднім контролем над м'ячем.

Починати навчання «відчуття м'яча» найбільш доцільно з катання м'яча підшвою тому, що підшва є найбільш чутливою частиною стопи і контроль м'яча нею відрізняється найбільшою керованістю. Далі підбираються вправи, які спрямовані на розвиток «відчуття м'яча» інших частин стопи, а також на освоєння моторної схеми технічних прийомів через споріднені за своєю структурою, але більш прості вправи.

При правильному веденні м'яча відбувається поштовх м'яча, а не удар, зовнішньою стороною підйому. Для цього, на початку навчання веденню необхідно розвинути «відчуття м'яча» зовнішньої частини підйому для правильного контакту ноги з м'ячем. Далі освоюється сам поштовх м'яча на місці і в русі, однак і на цьому етапі зберігається необхідність використання підшви.

Формування «відчуття м'яча» внутрішньої сторони стопи сприятливо позначається на подальшому навчанні передачам і зупинкам м'яча. Починати навчання треба з плавних поштовхів м'яча після наступання на нього підшвою. Потім треба навчати перекиданням м'яча - легким ударами по м'ячу внутрішніми сторонами стопи лівою і правою ногами по черзі. Ряд фахівців рекомендує удосконалювати техніку розворотів саме після

перекидань, так як перекази м'яча в різних напрямках схожі за своєю моторною схемою з прибиранням м'яча внутрішньою і зовнішньою стороною стопи.

Виконання розворотів підшвою в стрибку є ефективним засобом ведення змагальної боротьби. Починати навчання треба з простого наступання на м'яч, потім зміна ноги відбувається в безопорному положенні. Далі навчають прибирати м'яч підшвою від противника в іншу сторону в залежності від його положення. Наступним кроком є навчання поєднувати розвороти підшвою з іншими прийомами техніки футболу.

Виконання ударів по м'ячу, що знаходиться у сітці дозволяє домогтися виконання великої кількості ударів по м'ячу більш керованим способом, в порівнянні з традиційним набиванням м'яча.

Узагальнюючи результати педагогічного експерименту можна зробити висновок, що застосування розробленої нами методики технічної підготовки юнаків 8-9 років заснованій на формуванні «відчуття м'яча» сприяє підвищенню якості засвоєння основних технічних прийомів і способів виконання їх у різному поєднанні, в умовах пересування і взаємодії з партнерами по команді.

Висновки

1. Аналіз спеціальної літератури, програмно-нормативної бази показав, що «відчуття м'яча» є якісною основою результативного виконання технічного прийому в футболі. Однак до теперішнього часу проблема її формування у юних футболістів ще недостатньо вивчена, що обмежує можливості, як технічної підготовки, так і навчально-тренувального процесу юних футболістів в цілому.

2. Експериментальна авторська методика розвитку «відчуття м'яча» у футболістів 8–9 років передбачає виконання вправ, що забезпечують багаторазове торкання гравцем м'яча, які повинні включати такі технічні прийоми як ведення, передачі й удари по м'ячу.

3. Навчально-тренувальний процес за авторською методикою передбачає впровадження вправ з жонглюванням м'ячем зменшеної ваги і розміру, а також використання додаткового тренажерного пристрою «м'яч у сітці».

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

References

1. Avramenko, V.H., Honcharenko, V.I., & Dzhus O.M. (2003). Football: A training program for Children and Youth Sports Schools, Specialized Children and Youth Olympic Reserve Schools and School of High Sports Mastery. K. : Scientific-Methodical Committee of the FFU. [in Ukrainian]
2. Chesno, Zh. L., & Diure, Zh. (2006). Football. Basic Technique Learning. M.: TVT Division. [in Russian]
3. Chirva, B. G. (2007). Design of technical training of young football players, taking into account the sensitive periods of the formation of technical mastery. *Theory and practice of physical culture*, 4, 16–17. [in Russian]
4. *CogiTraining and SenseBall – Intelligent football training programs* (n.d.). Retrieved from <http://www.cogitraining.com/en/>
5. Godik, M.A., Mosiagin, S.M., & Shvykov, I.A. (2012). *Training program by the lessons for training young football players of 6–9 years old*. N. Novgorod: RA «Kvartal». [in Russian]
6. Hegen, P., & Schöllhorn, W. (2012). Lernen an Unterschieden und nicht durch Wiederholung. *Fussballtraining*, 3, 41–52.

7. Kostiukevich, V.M. (2006). Management of the training process of football players in the annual training cycle. Vinnytsia: Planer. [in Russian]
8. Kozina, Zh.L. (Ed.). (2010). Sports games: tutorial for college. tutor institutions: in 2 volumes (Vol. 1: General principles of the theory and methodology of sports games). Kharkiv: Tochka. [in Russian]
9. Matiash, V.V., & Mitova, O.O. Analysis of sequence of training for technical techniques of young footballers. *Pedagogy, psychology and medical-biological problems of physical education and sports*, 11, 72 – 76. [in Ukrainian]
10. Nikolaenko, V.V. (2014). Conceptual approaches to solving the contradiction between training and competitive activities in youth football. *Scientific and pedagogical problems of physical culture (Physical culture and sports)*, 4 (47) 14, 104–116. [in Russian]
11. Sannicandro, I., Spedicato, M., Palaia, G., Cofano, G., Bisciotti, G.N., & Eirale, C. (2015). Strength ability, endurance and anthropometric parameters in youth football: descriptive analysis and functional relationships. *Medicina dello sport*, 68(1), 19–30.
12. Shamardin, V.N. (2001). The system of training young football players. Dnipropetrovsk. [in Russian]
13. Shamonin, A.V. (2010). *Improving technical training in the development of the ability to maintain the balance of 7–11-year-old young football players* (Abstract of Dissertation for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences). Moscow City Pedagogical University, Moscow. [in Russian]
14. Sobko, I.M., Kozina, Zh.L., Andrichiv, V., Siryi, O.V., & Ahmad, M. Ayaz. (2018). Model characteristics of physical development, physical and technical preparedness of football players 15 years of different roles. *Health, sport, rehabilitation*, 4 (2), 106–114.
15. Solomonko, V.V., Lisenchuk, H.A., & Solomonko, O.V. Football. (2005) K.: Olympic literature. [in Russian]
16. *Sports terminology. Explanatory dictionary of sports terms*. (2001). M. [in Russian]
17. Sukhobskii, A.V., & Ogorodnikov, S.S. (2014). Initial technical training for young football players. *Young Scientist (Physical Education and Sport): Monthly Scientific Journal*, 6 (65), 851 – 855 [in Russian]
18. *Their Game Youth Football Development U9 – U10 / FA Youth Development Review*. (2012). London.
19. Variushin, V.V. (2007). Training young football players. M.: Physical culture. [in Russian]
20. Wein, H. (2011). *Spielintelligenz im Fußball – Kindgemäß trainieren*. Aachen: Meyer&Meyer.

Інформація про авторів

Information about the authors

Гринченко І.Б.

<https://orcid.org/0000-0001-7469-5819>
igorgrincenko1963@gmail.com
кандидат педагогічних наук, доцент;
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
вул. Валентинівська 2, Харків, 61168, Україна

Наконечний В.О.

igorgrincenko1963@gmail.com
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
вул. Валентинівська 2, Харків, 61168, Україна

Сікора В.В.

<https://orcid.org/0000-0002-9907-643X>
valeriasikora1@gmail.com
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
вул. Валентинівська 2, Харків, 61168, Україна.

Карпунець Т.В.

<https://orcid.org/0000-0002-9579-1794>
tatyagimnastka@gmail.com
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
вул. Валентинівська 2, Харків, 61168, Україна

Hrynchenko I.B.

<https://orcid.org/0000-0001-7469-5819>
igorgrincenko1963@gmail.com
PhD (Pedagogical Sciences), Associate Professor;
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University;
Valentyivska str. 2, Kharkiv, 61168, Ukraine

Nakonechnyi V.O.

igorgrincenko1963@gmail.com
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
Valentyivska str. 2, Kharkiv, 61168, Ukraine

Sikora V.V.

<https://orcid.org/0000-0002-9907-643X>
valeriasikora1@gmail.com
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
Valentyivska str. 2, Kharkiv, 61168, Ukraine

Karpunets T.V.

<https://orcid.org/0000-0002-9579-1794>
tatyagimnastka@gmail.com
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
Valentyivska str. 2, Kharkiv, 61168, Ukraine

Принята в редакцію 16.11.2018

Received: 16.11.2018